

BAHŞI SANATINA GÖSTERİLEN YÜKSEK İLGI

HIGH ATTENTION TO THE ART OF BAKHSHI

ВЫСОКОЕ ВНИМАНИЕ ИСКУССТВОВЕДАМ БАХШЫ

Otahon MATYOKUBOV*

ÖZ

İşbu makalemiz UNESCO tarafından 2021 yılının 16 Aralık tarihinde düzenlenen toplantıda, Somut Olmayan Kültürler Miras'ın uluslararası jürileri tarafından "Bahşıcılık Sanatı" mevcut listeye eklenmesiyle sebebiyle yazıldı. Çalışmamızı ele almaktan önce bu sanat dalına, sanatsal anlamda katkıda bulunurken aynı zamanda tüm bunları yazıya dökerek farklı bir çalışma ile yazılı kaynağımıza da katkıda bulunmak istedim. Bununla beraber, bahşıcılık sanatı, onun tarihçesi, bahşı ozan, aşık, akın, cirav, kalfa gibi terimlerin anlam bilim ve etimolojik kökenleri bakımından incelenerek sunulmaktadır. Destanın insanları yönetebilecek veya sakinleştirebilecek olağanüstü güce sahip olması Bala bahşı Kurbannazar Abdullayev tarafından yaşanan gerçek bir hikâye ile anlatılmıştır. Bunun dışında, Sovyet Birliği döneminde Orta Asya topraklarında bahşılar, yazarlar, şairler, öğretmenler gibi toplumun aydın kesimini yeni düşünceleri, insanların bilinçaltılarını hızlı yönetebilme yetenekleri olduğu için onları sürgün ederek cezalandırırlar. Bu aşamada Ahmet bahşı Matnazar oğlu, Hacı Han Baltayev ve kardeşi Nurmammed Baltayev, Manğıtlı Baba Can-Böcan bala, Özbekistan Halk Bahşısı unvanına sahip Şamurat bahşının babası Toğay bahşı Mahmanov gibi birçok insanların sürgün veya yalan iftiralarla hapislerde yaşamlarının son bulması gibi vakaalar yer almaktadır. Sovyet Birliği'nden ayrılan bağımsız Özbekistan Cumhuriyeti döneminde ise destancılık ve ona gösterilen ilgi, destan sanatını geliştirmek için kurulan kamular, atalarının yeteneklerini devam ettirmek isteyen genç çocuklar için ihtisas okulları açılması, bu alanda profesyonel olmak isteyenler için üniversite ve yüksek öğretim kurumları inşa edilmiştir. Alanda önemli hizmet eden bahşı, sanatçıları ödüllendirmek için Cumhurbaşkanının tarafından verilen emirler ve hayata geçirilme süreci gibi çeşitli sanatımıza olan katkılardan kısaca bahsedilmektedir.

Anahtar kelimeler: ozan, aşık, bahşı, akın, cirav.

* ORCID: [0000-0001-9793-0447](https://orcid.org/0000-0001-9793-0447), Özbekistan Cumhuriyeti Halk Sanatçısı, Yar.Doç, Yunus Recebi Adındaki Özbek Milli Müzik Sanatı Enstitüsü, Destancılık Fakültesi, Destan İcrası ve Anlatımı Bölümü otaxon_matyakubov@mail.ru

Bahşi Sanatına Gösterilen Yüksek İlgi

ABSTRACT

This article was written by the international juries of Intangible Cultural Heritage at the meeting held by UNESCO on December 16, 2021, due to the addition of "The Art of Bakhshi" to the current list. Before discussing our work, I wanted to contribute to this branch of art in an artistic sense, as well as to contribute to our written source with a different work by putting all these into writing. In addition to this, the art of gardening and its history are presented by examining the semantic and etymological origins of terms such as bakhshi ozan, ashik, akkin, cirav, kalfa. The fact that the epic has the extraordinary power to rule or calm people is told by a true story experienced by Bala bakhshi Kurbannazar Abdullayev. Apart from that, during the Soviet Union period, the intellectuals such as writers, poets and teachers in the Central Asian lands were punished by exiling them for their new ideas and the ability to manage people's subconscious quickly. At this stage, there are cases where many people such as Ahmet bakhshi Matnazar oglu, Hacı Khan Baltayev and his brother Nurmuhammed Baltayev, Mangıtlı Baba Can-Böcan bala, and Toğay bakhshi Mahmanov, the father of Şamurat bahşi who has the title of People's Bahşi of Uzbekistan, end their lives in prisons due to exile or false slander. In the period of the independent Republic of Uzbekistan, which broke away from the Soviet Union, the interest in epic and the interest shown in it, the publics established to develop the art of epic, the opening of specialized schools for young children who want to continue their ancestors' talents, and universities and higher education institutions for those who want to become professionals in this field. The contributions to our various arts, such as the orders given by the President to reward the artists and the process of its implementation, are briefly mentioned.

Keywords: uzan, ashik, bakhshi, akin, jirov.

АННОТАЦИЯ

Эта статья была написана международным жюри нематериального культурного наследия на заседании, проведенном ЮНЕСКО 16 декабря 2021 года, в связи с добавлением «Искусство садоводства» в текущий список. Прежде чем обсуждать нашу работу, я хотел внести свой вклад в эту отрасль искусства в художественном смысле, а также внести свой вклад в наш письменный источник с другой работой, изложив все это в письменной форме. В дополнение к этому искусство садоводства и его история представлены путем изучения семантического и этимологического происхождения таких терминов, как бахши озан, яшень, аккин, чирав, калфа. О том, что эпос обладает необычайной силой управлять или успокаивать людей, говорит реальная история, пережитая Бала бахши Курбанназаром Абдуллаевым. Кроме того, в период Советского Союза интеллектуалы, такие как писатели, поэты и учителя в среднеазиатских землях, были наказаны ссылкой за их новые идеи и способность быстро управлять подсознанием людей. На данном этапе известны случаи, когда многие люди, такие как Ахмет бахши Матназар оглы, Хаджи Хан Балтаев и его брат Нурмухаммед Балтаев, Мангытлы Баба Джан-Бокан бала и Тогай бахши Махманов, отец Шамурата бахши, носящего звание народного бахсы Узбекистана, заканчивают свою жизнь в тюрьмах из-за ссылки или ложной клеветы. В период независимой Республики Узбекистан, отколовшейся от Советского Союза, возрос интерес к эпосу и интерес, проявляемый к нему, общественность наладила развитие эпического искусства, открытие специализированных школ для детей раннего возраста, желающих продолжить таланты предков, а университеты и высшие учебные заведения для тех, кто хочет стать профессионалами в этой области. Кратко упоминаются вклады в различные виды нашего искусства, такие как указ президента о награждении художников и процесс его выполнения.

Ключевые слова: озан, ашик, бахши, окин, жиров.

16 Aralık 2021 senesinde “Bahşılık Sanatı” UNESCO’nun manevi medeni mirasları koruma uluslararası komitesi tarafından insanlığın manevi medeni mirasının temsil listesine eklendiği ilan edildi. Bu bizim içerisinde yer aldığımız sanat alanı artık büyük bir kurum tarafından korunacağını ve gelecek nesle rahat bir şekilde aktarılacağını bir göstergesidir. Çalışmamızı kaleme alma sebebi de aynen bu hususta olup, aynı zamanda otobiyografik özellikleri taşımaktadır. Sanatımızın içinde yer aldığım süreçleri, ekolleri ve aynı zamanda üstatlarımdan görüp, duyduğum önemli noktalara değinmeye çalışılmıştır.

Surhanderya bölgesindeki bahşi.(1.resim).

Ben 90 yaşından da geçmiş, ömrümün 75 senesini destan sanatına adanmış, çocuk yaşlarımdan itibaren Çuval bahşi Mahtumkulu Garliyev icra eden destanları dinleyerek büyüyen, Özbekistan Cumhuriyetinde sanatımla hizmet eden Otahn bahşi Matyokubov’um. Destan Sanatını anlatan Türkiye Türkçesinde ozan sözcüğüne karşın Özbek Türkleri arasında kullanılan “bahşi” sanatçıları icadı takdir edilerek, UNESCO tarafından SOKÜM listesine kabul edildiğini duyunca mevcut çalışmamı kaleme almayı ve bilim dünyasına küçük bir katkı olmasını istedim. Kendim 1932 senesinde Türkmenistan’ın İlanlı şehrinde dünyaya geldim, ünlü destancı Bala bahşi Kurbannazar Abdullayev’e çırak olup, Harezmi destancılık tarihini derin bir şekilde öğrendim. 1968-1972 senelerinde “Lazgi” müzikal topluluğunda müzik yöneticisi ve şarkıcısı görevinde çalıştım. 1972-2005 sene aralığında Muhiddin molla Yakubov adındaki filarmonide “Destan” müzik

Bahşı Sanatına Gösterilen Yüksek İlgisi

topluluğunu oluşturarak, Eğitim Bakanlığının yönlendirmesiyle yüksek öğretim ve orta eğitim kurumlarında yaklaşık altı bin görüşme ve “Destan akşamları” gibi sanat geceleri düzenledim. 2005-2014 senelerinde Özbekistan sendikalarının inisiyatifi ile yaz tatil kamplarında konser ve destan akşamları organizelerinde yer aldım. 2015 senesinde benim sanat faaliyetim hakkında “Medeniyet ve Marifet” televizyon kanalında “Sanata adanan ömür” programında, 2017’de “Mahalle” kanalında “Üstad ve çirak gelenekleri” programları yayımlandı. Bununla birlikte, “Saadet” dergisinin 2018 yılının 3.sayısında “Tacı Han Tanavarı”, 2019 senesi “Gülistan” dergisinde “Destanlar – derin dünyalar” konuları üzerinde makalelerim yayınlanmıştır. Ben Harezmi destancılık ekolünün üstadı olan, Özbekistan Halk Destancısı Bala bahşı Kurbannazar Abdullayev’in ve Özbekistan, Türkmenistan ve Karakalpakistan Halkları Sanatçısı Kamil Can Ataniyazov’un öğrencisi olma şerefine sahip oldum. Bilimsel ve sanatsal araştırmalarım, destan icralarımla Özbek destan geleneğine elimden geldiği kadarıyla katkıda bulunuyorum. Aynı zamanda, kendi kalemime ait “Oqqan daryo oqar begumon” (Akan nehir akar kuşkusuz), “Shahidlar maskani” (Şehitler mekânı) adlı vatan aşkıyla ve doğaçlama yöntemleriyle kaleme aldığım destanlar G. Fozilova, R. Abdurahmonov, M. Vahobov, A. Yusupov ve diğer çiraklarım tarafından icra edilmektedir, sahnelerde yer almaktadırlar. Günümüzde ise, Yunus Recebi adındaki Milli Müzik Sanatı Enstitüsü “Destancılık” bölümünde Yardımcı Doçenti görevinde genç bahşılara birikimlerimi öğretmeye ve tecrübelerimi paylaşmaya çalışıyorum.

UNESCO toplantısı sayesinde destancılık tarihi hakkında üstatlarımdan öğrendiklerim, işittiklerimi size, değerli çocuklarıma anlatacağım.

Türk dünyasında destan anlatıcılarına eskiden **Ozan** (önde gelen, yarışmada öne geçen, önder, zeki şair) denilmiştir¹. **Cırav** düşüncesi Mahmut Kaşgarlı tarafından şu şekilde ifade edilmiştir: Jırav şiir yaratan, sazcu, âlim, aksakal olarak bilinir. Jıravlar söylediği türlerden biri tolgovdur. (Düşünme, bir şey üzerinde fikir yürütme)². **Aşık**, bazı Türkolog (A.Nabiyeve, V. Radloff, M.Tahmasib) bilim insanlarının düşüncelerine göre “Aşık” ve “Aşule” (aşla – yani aynı zamanda aş kelimesiyle anlamlıdır yemek yedirmek, hazmetmek) kelimelerinin kökü aynıdır. Eski Türklerde bir kavramı veya düşüncüyü benimsetmek amacı açık etmek anlamında tinsel boyut kazanmaktadır. Bizim görüşümüze göre ise, bahşı kelimesi öğretmen, bilgin anlamlarının yanı sıra, Arapça aşık sevgili veya yukarıdaki örnekte verildiği gibi bir düşüncüyü, fikri benimsetmek anlamındaki aşık kelimesini de karşılamaktadır. **Bahşı** – Moğolca ve Buryatça “bahşa”, “bağşa”- “öğretmen”, Sanskritçe “kalender”, “derviş”, “üstat”, “marifetçi”³ olarak değerlendirilmektedir. Bizim bakışlarımıza göre, bahşı sözcüğünün marifetçi, üstat anlamları Arapça aşık – seven, beğenen anlamlarına göre yukarıda gösterilen aşık yani, aşlamak, hazmettirmek -kendi fikrini, amacını, isteğini- sindirmek, ruhi zihnini doyurmak ibaresine daha da uygundur. Profesör A.Fitrat’a göre: “Türk müziğinin bizde kalan

¹ Jirmunskiy V.M “Narodniy geroicheskiy epos” M-L., 1962. 245 s.

² Jirmunskiy V.M “Narodniy geroicheskiy epos” M-L., 1962. 248 s.

³ Aşule – şarkı anlamını taşımaktadır.

Фитрат А. «Узбек классик мусикаси ва унинг тарихи». «Фан». 1993 й

en eski sözleri bahşı, ozan, kopuz sözleridir. Bahşı kelimesinin anlamı halk şairi,

çalgıcısıdır. Halk arasında kopuz veya dombra çalarak, destan anlatan kişiler şair, çalgı çalanları ise bahşıdır. Hâlbuki Ali Şir Nevai döneminde bu kelime Uygurcada okuma ve yazması olan kâtip anlamını karşılar. Mehmet Köprülüzade'nin "Ziçilahan" eserinde "Bahşılar belirli üç gününde oruç tutarlar ve ibadet edip, belli yemekler yerlermiş". Bunlar falcıların bir

türüdür." Şekillerinde kaydedilmiştir. Kazak Türklerinde bahşı kelimesi halk tıbbıyla uğraşan birey anlamındadır. Eskiden Kazak bahşılar kopuz çalarak iyiliğe hizmet eden ruhları çağırdıkları bilinir.

Yukarıdaki delillere göre, halk hekimliğiyle uğraşanlar (Perihan, şaman, falcılar) da bahşı olarak nitelendirilmiştir. 14. ve 15. yüzyılın sonlarına doğru bu kelime anlam değişikliğine uğrar ve destancı anlatıcı anlamını taşımaya başladığını görüyoruz.

Şerefiddin Ali Yezdi'nin "Zafername" eseri için yaratılmış olan minyatüre "Emir Timur'un Karabağ Kâfirlerine Karşı Cengi" adı verilmiştir. Burada Sahipkiranın atı yanında elinde dombıra olan bahşı tasvir edilmiştir. Belki de o bahşı Timur'un yiğitleriyle savaşan "Sahipkiran" destanını söylüyordur (3.resim).

Bahşı Sanatına Gösterilen Yüksek İlgisi

Bunlarla beraber Lutfi'nin “Gül ve Nevruz” destanında:

Yine benzettim bu yahşilerin,
Moğol ezgisin bilen bahşılının.⁴

Diyerek bahşılının ezgi, şarkı ve müzik alanında bilgileri olduğunu nitelendirerek sözümüzü ispat etmiştir.

İslam dininin insanlar üzerinde güçlü tesiri vardır. Perihan, bahşı ve falcılar belli bir süre sonra yerlerini mollalara verdikleri söylenebilir. Çünkü onların bakış açıları, ideolojisi ve halk arasında önemli bir yeri vardır. Yani ikisi de aynı dinden olup, bir-birini inkâr etmiyor olsa da farklı gayeler taşımaktadırlar. Örneğin, mollalar kaderden kaçılmaz olduğunu söylerken bahşılar bu görüşlere aykırı davranabilmişlerdir. Bunlara ispat olarak Özbekistan'ın güney destancıları arasında günümüze kadar gelen deyim ve şiirlere bakabiliriz:

Bahşılı halk mert halk,
Mollası olan halk korkar halk.

Ya da Mahtumkulu'nun:

Devlet ele gelir olursa,
Baştan önce ozan gelir,
Devlet elden gider ise,
Mollayla fırtına gelir.

Bahşı kelimesi Kuzey Özbekistan Türkmenlerinde günümüzde de şarkı söyleyen, anlatıcı anlamında nitelendirilir. “Gûyende” Farsça (güften söylemekten) söyleyici, söyleyen kişi demektir. Babür Şah'ın “Babür-nâme” eserinde “Sazandalar saz çaldı, gûyendeler nâmeler söylediler” denilmektedir. Bu nitelik Harezm bölgesinde halen kullanılmaktadır.

⁴ Lutfi – “Gül ve Navröz”. ÖzSSR Davlat Badiiy Adabiyoti naşriyoti. T. 1960y. 220b. 5.satır.

M.Auezov Kırgız manasçıları (destancı) iki gruba ayırmaktadır: birincisi Comokçı (comok – masal, hikâye) destanı tamamen bilen aynı zamanda doğaçlama yollar kullanan kişi olarak tanımlarlar. İkincisi ise, yirci (yir veya cir – koşma, şarkı) destanlardan parçalar bilen ve hep o parçaları anlatan anlatıcılardır. Bunlar dışında Sâkî, Yüzbaşı, kadın destancılar olarak, Bahşı Kız, Kalfa vb. adlar verilmiştir.

Çoğu Türk halklarında bahşı kelimesi halk hekimliğiyle uğraşan şaman, perihan, falcı, Uygurca yazı yazan kâtip anlamlarını taşımış olsa da sonradan kuzey Özbekistan’da şarkıcı anlatıcı olarak kabul edilmiştir.

Destançılığı “**Bir oyuncu tiyatrosu**” diye adlandırmışlardır. Çünkü destan kahramanları (kadın ya da erkek olması fark etmeksizin) hepsinin rolünü oynamak, onların adından konuşmak, şarkı söylemek görevini sadece kendisi başarır. Destançılık tecrübelerinde buna çokça örnekler gösterebiliriz. Mesele: Harezm vilayeti Âgehi adındaki müzik dram ve komedi tiyatrosu 1958 senesinde “Aşık Garip ve Şah Senem” destanı esasında aynı addaki tiyatro eserini sahneye taşınmıştır. İlk sergilenmeden önce Bala bahşı Kurbannazar Abdullayev’e müracaat ederek, tiyatro eserini izleyerek, kendi yargı ve mülahazalarını söylemelerini rica edilir. Sahne eseri sona erdikten sonra bahşı hocamız tiyatro yöneticisinden sormuşlar: “Sahnede toplam olarak kaç kişi oynuyor?”, “Oyuncu ve müzisyenleri de hesapladığımız zaman elli sekiz kişi”. “Onlara toplam ne kadar aylık maaş ödersiniz?”, “Bu kadar”. “Bu eser kaç saat devam etti?” “Bir buçuk saat”. “Salona ne kadar izleyici toplanmıştı?” “Dört yüzden fazla.” “Bana bu oyunculara verdiğiniz toplam maaşın yarısını verirseniz, bu dört yüz izleyiciyi yerinden kıpırdatmadan destanın nezih ezgileriyle onları büyüleyerek iki buçuk saat boyunca söylerim, eser okurum”, demişler.

Ahmed bahşı Matnazar oğlu.(4.resim).

Diğer bir örnek: Mangıtlı İrani üslubunun büyük temsilcilerinden biri Ahmed bahşı Matnazar oğludan (1937’de dini mistik destanlar söyledi damgasıyla katledilmiş) 1934’te destan kaydı yapmak için giden Hadi Zarif şöyle bir durumu anlatmış: Pamuk toplamasına üç yüze yakın genç-ihtiyar dinleyici destan dinlemek

Bahşı Sanatına Gösterilen Yüksek İlgi

için toplanmış. Bahşı o kadar duygularını katarak icra etmiş ki toplum tüm dikkatini vererek dinliyordu.

“Evez Han” destanında Koroğlu yanındaki erkeklere hitap ederek:

-Yolculuğum var Gürcistan’a,

- Benimle gelen gelsin,

- Namert girmez bu meydana,

-Mertle beraber olmak isteyen gelsin, - gidelim”, der ve bahşı kapı tarafa yönelir. İcranın güzelliğine büyülenen dinleyicilerin hepsi yerinden kalkıp sihir edilmiş gibi bahşının ardından yürüyerek dışarıya çıktıklarının şahidi olan Hadi Zarif bu manzaradan çok şaşırdığını beyan etmişti. İşte, oyuncu tiyatrosunun gücü. Halkı ardından hareket ettirebilen bahşılardan müstebit Sovyet dizgesi çok korkmuş ve onları bu yüzden sürgün etmiştir.

Buna benzer sanat yolunu tercih eden aydınlardan Sefa Muğanni, Akmal İkrarov, Feyzullah Hocayev’e armağan edilen destan metinlerine uygun bir şekilde şarkı söylediği için “halk düşmanlarının kuyruğu” şeklindeki iftirayla 1937’de canlarına kıyılmıştır. Hacı Han Baltayev ve kardeşi Nurmuhammed Baltayev, Manğıtlı Baba Can-Böcan bala dini mistik şarkılar söylemesi suçuyla hapse atılmış ve orada verem hastalığını kaparak Nurmuhammed ağabeyin elinde vefat etmiştir. Özbekistan Halk Bahşısı Şamürat bahşının babası Toğay bahşı Mahmanov da dinleyicilerini ardından yürütebilen usta bahşılardan olduğu için üzerine farklı suçlar atılarak, ailesi ile Sibiryaya sürgün edilmiştir. Ondandır tüm ailesinden ayrılmış, yetim kalan, on yedi yaşında vatanına geri dönen genç Şamürat bahşı kalbinde bin keder ve ulaşılamamış istekle “Bekkam çol” namesini söyleyerek ömür geçirmiştir (2021 senesinde yetenekli tiyatro yazarı Nafas Şadmanov “Bahşı” isimli eserini yazdı. Bu tiyatro eseri Mukimi tiyatro salonunda gösterişe sunulduğunda ben ve benim çiraklarım da rol aldık). Böyle bahşıları halkın içindeki herkese önder ve yol göstericisi olarak “Yüzbaşı”, “Sakiy”, “Şair” adlarıyla müracaat etmişlerdir. Ama onlar acımasızca öldürüldü veya hayatlarını sürgün yıllarında geçirmeye mecbur bırakıldı. Lakin, onlar gibi büyük anlatıcılar yok edilmesiyle, atalarımızdan kalan sözlü edebiyatının muazzam örnekleri olan halk destanları yok olmasını önlenmiş, sonradan ise farklı türlerde çağa ayak uydurarak uygunlaştırılmıştır.

Ülkemiz özgürlüğünü kazandıktan sonra, insanların sosyal hayatında çok önemli değişimler gerçekleşti. Özbekistan Cumhuriyeti uluslararası seviyede kendi yerine ve değerine sahip oldu. Örneğin, devletimizde başlatılan demokratik değişimler sosyal hayatın tüm alanlarında, özellikle manevi dünyamızda öne çıkmaktadır. Milli geleneklerimiz yeniden yaşatılarak, halk destanları, destanların müziği ve icrasına olan ilginin daha da arttığını görebilmek mutluluk verici durumdur. Özellikle, Özbekistan Cumhuriyetinin Cumhurbaşkanı Şevkat Mirziyoyev’in girişimi ve Bakanlar Kurumunun 304 sayılı “Bahşılık sanatını geliştirme üzerinde”ki fermanı ile Surhanderya bölgesinin Termez şehrinde “Bahşılar Okulu” açıldı. Bununla beraber ülkedeki 311 tane, çocuklar için müzik ve sanat okullarında yerel üsluplara dayanan bahşı sınıfları ve yatılı okullar kurulmaya başlandı. 2020’de Yunus Recebi adındaki Özbek Milli Müzik Sanatı Enstitüsü faaliyete başladı. Bu eğitim kurumlarında genç bahşıları eğitmek, müzik ilmini

arttırmak çok önemli yere sahiptir. Bunun için üniversite öğrencilerine üstat-çırak geleneği yönetimiyle eğitilmektedir. Aynı zamanda, destanların notalarıyla birlikte yayınlamak, programlar, kullanım kılavuz kitapları, ders kitapları ve başka bilimsel kaynakları yazmak ve kullanıma teslim etmek de pek önem taşıyan, yapılması gereken işlerden sayılır.

Böyle bir sorun dolu olan dönemlerde UNESCO'nun manevi medeni mirasını koruma uluslararası komitesi tarafından "Bahşılık Sanatı" insanlığın manevi medeni mirası temsilci listesine eklenmesi bizim sanat dalımız için mutluluk verici bir müjde oldu. Özellikle, bu yenilik Özbekistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Şevkat Mirziyoyev bahşılara tebrik gönderdi. Tebrikte dünya gözünde Özbekistan'ın kadim tarihi ve zengin kültürüne, rengarenk sanat okulları ve kesintisiz gelişme silsilesine sahip olan nadir destancılık sanatına büyük saygı – ilginin apaçık ifadesi olduğu itiraf edilmiştir. Bununla beraber, bu sanat yurdumuzdaki çeşitli millet ve ırkların kendi arasında saygı, sevgi, bir-birlerini anlama ve birlik ortamını daha da bozulmaması yolunda minnetsiz hizmette bulunan ve günümüzde de bu şerefli görevin fazlasıyla üstünden geldiği vurgulanarak söylenmiştir. Bahşılık sanatı gençlerimizi ana yurduna, milli geleneklerimize sadakatli olarak yetiştirerek, onları adaletli ve toleranslı olmaya davet eder, erdemli evlat olarak büyümelerinde biz bahşılar, akın ve cıravların yeri ve etkisi oldukça önemli olduğu dile getirilmiştir. Cumhurbaşkanının tebrikinde bahşılık sanatı söyleyiciden aynı zamanda hem şair, hem okuyucu, hem saz ustası olmayı, bununla beraber oyunculuk maharetine sahip olmasını talep ettiğini, bunun için doğumdan yetenekli olmak, doğaçlama kabiliyetli, aralıksız araştırmalar yapmak çok mühim olduğu söylenmiştir. Ülkemizde etkin faaliyette bulunan 250'den fazla sanatçılar arasında 25'e yakını "Özbekistan Halk Bahşısı", "Karakalpakistan Halk Bahşısı" unvanları, 1 tane "Dostluk" madalyonu, 11 tane "Şöhret" madalyonu, 7 tanesi "Nihal" ödülü, 2 tanesi "Kelajak bunyodkori" (Gelecek kurucusu), madalyonlarıyla ödüllendirildiği kayıt edilmiştir. Tebrikte 2019 yılının nisan ayında Nukus şehrinde gerçekleştirilen ikinci festival mıntika ve uluslararası medeni komitelerde ilgi uyandırdığı itiraf edilmişti. Günümüzde Özbekistan'da bahşılık kurslarının 115'e ulaştığını ve bu kurumlarda eğitim alan öğrencilerin toplam 1500'den, öğretmen-bahşıların ise 245'den fazla bir sayı olması, bu alandaki çalışmalarımızın etkili olduğuna ispat olabilir. Tebrikte bahşılar – Ergaş Cumanbulbul oğlu, Fazil bahşı, İslam şair, Polkan şair, Bala bahşı- Kurbannazar Abdullayev, Şaberdi Baltayev, Babaayim Mamatmurdiv, Abdunazar Poyonov, Kara bahşı Umirov, Şamurad Tagayev, Kadir bahşı Rahimov, Ziyadulla İslamov, Norbek-Abdulla bahşı Abdullayev, Kalandar bahşı Normetov, Abdukahhar ve Abdumurat Rahimovgillerin adları iyi hatırayla anıldı.

Sonuç olarak, bahşı sanatının dünden bugüne olan silsilesi çalışmamızda gösterilmeye çalışılmıştır. Yukarıda da kaydedildiği üzere, otobiyografik çalışmaya ilham veren Özbek bahşı sanatının UNESCO tarafından SOKÜM listesine eklenmesi, çalışmamızı kaleme alma sebebi oldu. Dolayısıyla, bilimsel nitelikli olmaktan ziyade yıllar devamında edindiğim tüm tecrübelerimi yazıya aktararak bir nevi ölümsüzleştirmek niyetindeyim. Eski kuşak temsilcisi olarak siz, değerli çocuklarıma bunu söylemek istiyorum ki, biz tüm Özbekistan'da faaliyetini

Bahşı Sanatına Gösterilen Yüksek İlgі

sürdüren sanatçı gruplardaki bahşılar, ilk, orta ve yüksek eğitim kurumlarında eğitim alan destancılar bu itirafa daha da layık olmak için kendi icadımız, araştırmalarımız, eğitimimiz ve terbiyemiz ile bu sanat kültürü dalını bütün dünyaya yaymamız lazım ve tanıtmamız gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- Botir, M. (2009). *Doston navolari (Destan nevalari)*. Taşkent: O'z DK.
- Fitrat, A. (1993). *Ўзбек классик мусиқаси ва унинг тарихи (Özbek klasik müziği ve onun tarihi)*. Taşkent: Fan.
- Jirmunskiy, V. M. (1962). *"Narodniy geroicheskiy epos" (Halk kahramanlık destanları)*. Moskova: Gosudarstvennoye Literaturnoye İzdatel'stvo.
- Lutfiy. (1960). *"Gul va Navröz" (Çiçek ve Nevruz)*. Taşkent: O'zSSSR Davlat Badiiy Adabiyot nashriyoti.
- Madvaliyev, A. (2020). *O'zbek Tilining İzohli Lug'ati (Özbek Dilinin İzahlı Lügatı)* (Cilt 2., s. 569). içinde Taşkent: "Özbekistan" Yayınevi.
- Madvaliyev, A. (2020). *O'zbek Tilining İzohli Lug'ati (Özbek Dilinin İzahlı Lügatı)* (Cilt 2., s. 170). içinde Taşkent: "Özbekistan" Yayınevi.
- Madvaliyev, A. (2020). *O'zbek Tilining İzohli Lug'ati (Özbek Dilinin İzahlı Lügatı)* (Cilt 4., s. 148). içinde Taşkent: "Özbekistan" Yayınevi.
- Magtinguli. (1955). *Saylanma*. Ashgabat.
- Muhammad, B. Z. (1989). *"Boburnoma" (Babür-name)*. Taşkent: Yulduzcha.
- O'zbekiston Milliy Ensiklopediyasi*. (2001). Taşkent.
- Г., Т. М. (1965). *Азербайджанские народные дастаны (Azerbaycan halk destanları)*. Bakü.
- Т., М. (2008). *Эпос и сказитель (Destan ve anlatıcı)*. Taşkent: Fan.
- Ўзбекистон номоддий маданий мероси рўйхати (Özbekistan somut olmayan kültürel mirası listesi) s. 5, 62.
- Sarimsoqov, B. (1989). *O'zbek folklori ocherklari (Özbek folklori denemeleri)*. (Cilt 1.). içinde Taşkent: "Fan" Yayınevi.
- Qodirov, M. (2007). *Temuriylar davri tomosha san'atlari (Temurlular dönemi temaşa sanatları)*. Taşkent. "San'at" yayınevi.